

Når blei gruvedrifta grønn?

"Nord-Norge spiller en avgjørende rolle i det grønne skiftet." Dette kan Anita Hall, generalsekretær i Norsk Bergindustri fortelle oss i Nordnorsk debatt 08.07.2021. Ifølge henne skal landsdelen vår vise vei – gjennom å stå for utvinning av de grønne mineralene som skal gjøre verden grønn og redde klimaet.

Gjennom hundrevis av år har gruvedrift gjennom tidene gitt mye nødvendige og nyttige råstoffer. Noen har blitt rike, mange har fått arbeid, lokalsamfunn har vokst opp rundt gruvene og i gode tider har stat og kommune fått skatteinntekter. Fram til de aller siste åra har dette vært nok som drivkraft til å leite mineraler og sette i gang gruvedrift. Men så skjedde det noe for 5-6 år siden. Da endra motivasjonen for gruvedrift seg nærmest med ett slag. Hensikten med gruvedrift blei nå å tjene "Det grønne skiftet". På mineralkonferansen Geonor i 2016 holdt en representant for miljøstiftelsen Zero foredrag om "Mineralenes betydning i det grønne skiftet." Begeistringa var stor, og med ett var hele forsamlinga av gruveselskaper, leverandører, konsulenter og byråkrater blitt grønne. Ideen spredte seg som ild i tørt gras, og alle mineraler som kan brukes til et eller annet i forbindelse med "fornybar" energiproduksjon, bruk av elektrisitet som erstatning for fossile brennstoffer eller i tiltak som kan bidra til redusert utslipp av klimagasser, blei med ett definert som grønne mineraler. Begrepet grønne mineraler har ingen offisiell definisjon og ingen avgrensing. Vi har ennå til gode å se gruveindustriens representanter nevne noen mineraler som etter deres mening IKKE er grønne. Hele gruveindustrien blir dermed pr. definisjon grønn.

Da Regjeringa i 2013 vedtok sin mineralstrategi, var det ennå ikke noe spor av grønt skifte i den. Det var det heller ikke da Finnmark fylkesting i 2015 vedtok sin egen mineralstrategi. Da de tre nordnorske fylkestinga i 2019 vedtok en felles mineralstrategi, var situasjonen endra. Da var det grønne skiftet blitt sjølve mineralutvinningas motiv og eksistensberettigelse. Men bortsett fra det var ingenting endra. Målsettinga var fortsatt å øke mineralutvinninga og redusere alle hinder for å få i gang drift. Det er ganske fantastisk hvordan det er mulig – å totalt endre begrunnelsen for noe man ønsker, uten at det får noen betydning for målsettinga!

Hvorfor har så denne store endringa kommet? Fordi gruveindustrien både nasjonalt og internasjonalt hadde et enormt behov for å grønnvaske seg. I verdensmålestokk har gruvedrift ført til enorme beslag av areal, tatt både fra skog og vidder, fra beiteland, dyrka mark og bebodde områder. Den har ført til forgiftning av jord, vann og luft i et omfang som ingen har oversikt over, og når gruver er nedlagte fortsetter de å forgifte omgivelsene, ofte også med radioaktivitet. Det er utallige eksempel på at urfolk og bønder har mista livsgrunnlaget sitt på grunn av gruvedrift. Men noen har tjent på dette, og de har tjent godt. De har hatt penger til å kjøpe opp konsulenter, forskere, advokater og politikere for å sikre at de får adgang til ressursene og at miljøkrava er minimale. Derfor har da også gruvedriften møtt motstand. I over 70 land er det dokumentert aksjoner og protester mot planlagt eller pågående gruvedrift, og denne oversikten er nok langt fra fullstendig. Det er også et voksende samarbeid mellom forskjellige protester, gjennom forskjellige miljøorganisasjoner og organisasjoner som Yes to Life – No to Mining.

I Norge har skepsisen mot gruvedrift økt kraftig i det siste tiåret. Først med krav om opprensning etter tidligere gruvedrift, seinere lokal og etter hvert nasjonal motstand mot gruveplaner, særlig de som baserte seg på dumping av gruveavfall i fjorder. For et par år siden fikk vi den første sivil ulydighetsaksjonen mot gruvedrift i Førdefjorden, og i skrivende stund har motstandere av Nussir-gruva slått leir ved Repparfjorden. I løpet av tiåret har gruveindustrien nasjonalt og internasjonalt fått et klart dårligere rykte, og presset har økt kraftig på myndighetene

for å vedta langt strengere regler for leiting, drift og etterbehandling. Dette har igjen ført til at gruvenæringas profittører og forkjempere har fått et økt behov for å rettferdiggjøre sin drift. Da gjelder det å snakke minst mulig om de fysiske, kjemiske og biologiske skadevirkningene av gruver som har vært, som er igang eller som er planlagt. Da gjelder det å snakke minst mulig om det hårreisende faktum at et selskap som blei danna i fjor og som i går fikk interesse for et område med mineraler i grunnen, skal ha mer rett til dette enn de som har brukt området i hundrevis av år. Da gjelder det å finne en høvelig avledningsmanøver. Den består nå av tre hoveddeler:

1. Det grønne skiftet – All gruvedrift tjener miljøet og klimaet
2. Kongo – Vi må ta ut mineralene i Norge så ikke barna i Kongo må arbeide i gruver
3. Steinalderen – Vi har alltid vært avhengig av mineraler, og de som er mot gruveplaner forstår ikke det.

Innlegget til Norsk Bergindustri er en del i denne avledningsmanøveren. Det skal få oss til å se bort fra alle ulemper ved gruvedriften fordi denne er så viktig for det grønne skiftet. Med dette ideelle utgangspunktet må alt annet vike. I innlegget står det ei setning som er verdt å merke seg: "Regulatoriske flaskehalsar må elimineres." Hva betyr det? Jo, dagens regelverket stiller krav om behandling etter mineralloven, plan- og bygningsloven og forurensingsloven. Det skal tas hensyn til naturen og til samiske rettigheter. Det skal gjennomføres grundige konsekvensutredninger. Tross disse reglene har dessverre flere gruveprosjekter fått godkjenning som ikke burde hatt det, men for Norsk Bergindustri er dette ikke nok. Man vil ha bort alle disse hensynene til andre interesser. Hvem som helst skal kunne leite hvor som helst etter mineraler og når man har funnet noe verdifullt skal man automatisk få lov å utvinne det. Ikke nok med det, man skal få statsstøtte til det: "Endelig må virkemiddelapparatet innrettes slik at det stilles risikoavlastende midler til rådighet for å få i gang ny mineralutvinning." Det er snakk om en offensiv politikk for å øke mineralutvinninga og øke miljøbelastninga fra denne. Det slår sjølsagt ikke an å begrunne dette med gruveinvestorenes behov for økt profitt. "Det grønne skiftet" derimot, kan brukes for alt det er verdt. Jo mer våre politikere trur på fortellinga om at Norsk Bergindustri arbeider for "vår felles grønne framtid", jo lettere vil deres medlemmer kunne håve inn penger på å rasere det vi har igjen av natur.

Svein Lund
redaktør gruve.info